

ለፕራይም ለማ መገርሳ ሁለተኛ ግልፅ ደብዳቤ

ጉዳዩ— አሮምኛን ተጓዳኝ የፌዴራል ቋንቋ ስለማድረግ

ከፕሮጌሰር ፍቅሬ ቶሎሳ ጅግሳ

ክቡር ፕራይም ሆይ

ክቡርነትዎ ጠንቅቆ እንደሚያውቀው፣ ከአማርኛ ቀጥሎ አሮምኛ በሚሊዎኖች ኢትዮጵያውያኖች የሚነገር ትልቅ ቋንቋ ነው። ሆኖም እስከ አሁን ድረስ የኢትዮጵያ ማእከላዊ መንግሥት የሥራ ቋንቋ ሆኖ አያውቅም። ካናዳ የተባለውን ሃገር እንደ ምሳሌ ብንወስድ፣ ሁለት ብሄራዊ ቋንቋዎች አሉት።— እንግሊዝኛ እና ፈረንሳይኛ። የካናዳ ህዝብ፣ በተለይም የመንግሥት ሠራተኞች ሁለቱን ቋንቋዎች ይችላሉ። ቋንቋዎቻቸው እኩል ተከብረው የፌዴራል መሥሪያ ቤቅ በመሆናቸው የካናዳ ህዝቦች በእዚህ ረገድ የእኩልነት ስሜት የሚሰማቸው እና የረኩ ናቸው። በኢትዮጵያም ደረጃ አሮምኛም ከአማርኛ ጋር በተጓዳኝነት የፌዴራል ቋንቋ ቢሆን ብዙ የፖለቲካ፣ የኢኮኖሚ፣ የማህበራዊ እና ስነልቦናዊ ጥቅም ይኖረዋል። ይህን ግንዛቤዎ ውስጥ አኑረው አሮምኛ ሁለተኛ የኢትዮጵያ ብሄራዊ ቋንቋ ይሆን ዘንድ እርስዎ እና የሃገር አስተዳደር ባልደረቦችዎ የሚቻላችሁን ታደርጉ ዘንድ አሳስባችኋለሁ።

ካለፉት 30 ዓመት ወይም የተወለዱና የማስተማሪያ ቋንቋቸውን አሮምኛ ብቻ ባደረጉ የትምህርት ተቋማት የተማሩ የአሮም ወጣቶች ሥራ ማግኘትን አስመልክቶ ተጎጂዎች ሆነዋል። እነዚህ ወጣቶች በክልላቸው መንግሥት የተነገራቸውን ተቀብለው በአሮሚፋ ብቻ በመማር የትምህርት ጊዜያቸውን አባከኑ። በርካታዎቹ በትምህርታቸው በጥሩ ውጤት ከተመረቁ በኋላ ግን በፌዴራሉ የሥራ ቋንቋ ስለማያነቡና ስለማይጽፉ በመላ ኢትዮጵያ በሚገኙት የሥራ ዕድሎች ተወዳዳሪና ተጠቃሚ መሆን አልቻሉም። ሌሎች ዜጎች የሚያገኙትን ዕድል ያለጥፋቸው የአሮም ልጆች አጡ። በወቅቱ የነበሩት የአሮምያ ክልል አስተዳዳሪዎች ብልሆች ቢሆኑ ኖሮ የሚፈጠረውን ችግር አስቀድመው ገምተው የደቡብ ህዝቦች፣ ተጋራዎች እና ሌሎቹም ወንድሞቻችን እና አህቶቻችን እንዳደረጉት ልጆቻቸው አማርኛን እንደ ሁለተኛ ቋንቋቸው እንዲማሩ አድርገው የሥራ አድላቸውን ባስፋላቸው ነበር። ያለፈው ቢያልፍም፣ ለዘለቄታው ግን ለእዚህ ሁሉ የተሻለ መፍትሄ የሚሆነው አሮምኛ ሁለተኛ የማእከላዊ መንግሥት ቋንቋ ቢደረግ ነው።

ከእዚህ ጋር በተያያዘ፣ ይህስ ደግ ነው፣ ዳሩ ግን አሮምኛ በምን ፊደላት ይከተብ፣ የሚል ጥያቄ ሊከተል ይችላል።— በባሕሩ በላቲን ወይስ በሃገር-በቀሉ ኢትዮጵያዊ ፊደል? በእኔ እና በሌሎችም ምሁራን ምርምር ውጤት መሰረት፣ ከላቲን ይልቅ፣ በተለምዶ ግእዝ በሚባለው፣ እንደ እውነቱ ግን ኢትዮጵያዊ ፊደል መሰረት በሚገባው ፊደል አሮምኛ ቢጻፍ እጅግ በርካታ ፋይዳዎች አሉት። ይህን አባባሌን ዝቅ ብዬ በማስረጃ አንተርሳለሁ።

የሚከተለውን የቁቤ ጽሁፍ ወስደን ከግእዝ እና ከላቲን ፊደል የትኛው ይበልጥ ውጤታማና ብቁ እንደ ሆነ እንመለከታለን፡—

Uummanni Oromoo ilmaan namaa biyya lafaa

ኡሙኒ ኦሮሞ ኢልማን ነማ ብያ ለፋ

Kanarratti Uumaman kessaa tokkodha Biyyi

ከነረቲ ኡመመን ኬሳ ቶኩዳ ብዬ

Uumamaa fii jireenya issa Aafrikaa Bahaa

ኡመማ ፊ ጅሬኘ ኢሳ አፍሪካ በሃ

Gara kaabaatti Yemmuu ta' u Uummmata

ገረ ካባቲ የሙ ተኡ ኡመተ

Akata Sabaatti baay'ina gudda qabu kan

አከ ሳባቲ የሙ ተኡ ኡመተ

Baha gaanfa Aafrikaatti argamu keessaa

ባሃ ጋንፋ አፍሪካቲ አርገሙ ኬሳ

Isa tokko Seenaan uummata kanaa akkuma

ኢሳ ቶኮ ሴናን ኡመተ ከና አኩማ

Sabaaf sab-lammaota Aafrikaa heddu namnii

ሳባፍ ሳብ ላምታ አፍሪካ ሑዱ

Seeraaf sirnaan qulqulleessee barreesse

ሴራፍ ሰርናን ቁልቁሌሲ በሬሲ

Jiraachun baatullee uummata seenaa

ጂራቹ ባቱሌ ኡመተ ሲና

Gudddaa fii gaarii qabu akka ta'e huba

ጉዳ ፊ ጋሪ ቀቡ አከ ተኤ ሁብ።

Chuun nama hin dhiba

ቹን ነመ ሕን ድቡ።

ከላይ ከቀረበው ናሙና ውስጥ የተወሰኑ ቃላትን እየጠቀስን የኢትዮጵያው ፊደል አሮምኛን ለመጻፍ ከላቲኑ እና ከኢትዮጵያው ፊደል የትኛው ብቁ፣ ቀልጣፋ እና ጊዜ እና ገንዘብ ቆጣቢ እንደሆነ እንይ፤ Uummanni Oromoo ilmaan namaabiyya lafaa

“Uumamaa” የሚለው ቃል በላቲን ሲጻፍ 7 ሆህያት ፈጅቷል። በኢትዮጵያው ግን “ኡመማ” ተብሎ በ3 ፊደላት ይጻፋል። “oromoo” የሚለው ቃል በላቲን 6 ሆህያት አሉት፤ በግዕዝ ግን “አሮሞ” ተብሎ በ 3 ሆህያት ይጻፋል። “ilmaan” የሚለው በላቲን 6 ሆህያት አሉት፤ በግዕዝ ግን አራት በቂው ነው። “namaa፣ biyya፣ lafaa፣” የሚሉትም ቃላት በላቲኑ እያንዳንዳቸው 5 ሆህያት ፈጅተዋል። በግዕዙ ቢሆን ግን “ነማ፣ ቢያ፣ ለፋ” ተብለው እያንዳንዳቸው በ 2 ፊደላት ይጻፋሉ።

ኡመኒ አሮሞ ኢልማን ነማ ብያ ለፋ Kanarratt Uumama kessaa tokkodha Biyyi የሚሉትን ደግሞ ስናይ "Kanarratti" በላቲን ሲጻፍ 10 ሆህያት ያስፈልጉታል። በኢትዮጵያው ፊደል በግዕዙ ግን በ 4 ሆህያት ይጻፋል። "Uumaman" በላቲን 7 ሆህያት ያስፈልጉታል። በግዕዝ ግን 4 ሆህያት ይበቁታል። "kessaa" የሚለው በላቲን 6 ሆህያት ያስፈልጉታል። በራሳችን ፊደል ግን “ኬሳ” ተብሎ በ2 ፊደላት ይጻፋል። "Tokkodha" እና "Biyyi" የሚሉትም በላቲን እንደ ቅደም ተከተላቸው 7 እና 5 ሆህያት ሲኖሯቸው በግዕዝ ግን 3 እና 2 ሆህያት ብቻ ነው የሚኖራቸው።

ነገሩ በገጽ ሲታሰብ በላቲን 100 ገጽ የሚፈጅ ጽሁፍ በግዕዝ ግን በ40 ገጽ ሊጻፍ ይችላል። ብዙ ሺ ኮፒ ሲታተም በላቲን ሲሆን አላግባብ የሚባከነውንና በግዕዝ ሲሆን ግን የሚቆጠበውን ስንትና ስንት ቶን ወረቀት አስቡት። ጊዜንና ገንዘብን በተመለከተም እንዲሁ ነው። ለምሳሌ ባለ 100 ው ገፅ በላቲን የተጻፈው መፅሃፍ በ 100 ሳንቲም ቢታተም በግዕዝ የተከተበው ግን 40 ሳንቲም ብቻ ይሆናል። ሂሳብ በሺ ብሮች ቢሰላ በላቲን ቢጻፍ 6000 ብሮች ማዳን ይቻላል ማለት ነው። የእዚህን ሁሉ ትርፍና ኪሳራ ዐይተው እርስዎ ይፍርዱ።

አሮምኛ በኢትዮጵያ ቀለማት ቢጻፉ የተሻለ ነው ሲባል አንዳንድ የድሮ ፖለቲከኞችና የቅድሞ ታጋዮች የሚያቀርቡት ሰበቦች አንዳንድ የአሮምኛ ቃላት በተለምዶ ግዕዝ በሚባለው ኢትዮጵያዊ ፊደላት ሊጻፉ አይችሉም፤ ለ ታይፕራይትርም አይመቹም፤ የሚሉ ናቸው። ይህ ግን እውነት አይደለም። ለምሳሌ አይቻሉም ተብለው የነበሩት ፊደላትና ቃላት በአሮምኛዎቹ ልጅ፣ በሰንዳፋው ተወላጅ በዶክተር አበራ ሞላ መላ እነሆ ተችለዋል።

ደዳዳዳዳዳዳዳዳ

ዳሬ፣ ዳባ፣ ዳራቴ፣ ባዳዳ፣ ደሬ፣

ልክ እንደ ላይኛቸው ፊደላት እና ቃላት የአሮም ቀለማት ሁሉ በኢትዮጵያ ፊደላት ተቀርፀው በተግባር ለመዋል እየጠበቁ ነው። እድሜ ለ ዶክተር አበራ ሞላ ከ እኤአ 1987 ጀምሮ በሰፍትዌር ደረጃ ተዘጋጅተው ገበያ ላይ ውለዋል። የ አንዱን ቃል ከሌላው መለያ የማጥበቂያ ምልክቶችም ተበጅቶላቸዋል። ዶክተር አበራ ሞላ የግዕዝ ፊደላት ለአሮምኛ እና ለሌሎቹም ዋና ዋና ቋንቋዎቻችን መጻፊያ ብቁ እንዲሆኑ ለ 35 ዐመታት ያህል ለፍቶባቸዋል። ስለእዚህ የኢትዮጵያ ፊደላት የላቲን ሊተኩ የማይችሉበት ምንም ምክንያት የለም። አውቆ የተደበቀን ቢጠሩት አይሰማም ካልተባለ በቀር። የኢትዮጵያ ፊደላት አሮምኛን ለመክተብ ብቁ ከመሆናቸውም በላይ ብዙ ጥቅም ያላቸው መሆናቸውን የሚመሰክሩ ሰነዶች ተዘጋጅተዋል። ለጊዜው ዊኪፔድያ ውስጥ ገብተው የዶክተር አበራ ሞላን የምርምር ውጤት ይመልከቱ። አስፈላጊ ከሆነ እኔ እና ዶክተር አበራ ከአዲስ አበባው ዩኒቨርሲቲ ፕሮፌሰር ባዩ ይማም እና ከሌሎች ቋንቋ ተመራማሪዎች ጋራ ሆነን ሰሚናር ተዘጋጅቶልን ልንነጋገርባቸው እና ተጨማሪ ማብራሪያ ልንሰጥባቸው እንችላለን። ፕሮፌሰር ባዩ ይማምም በበኩላቸው በእዚህ ጉዳይ ላይ ቀደም ብለው ሰፊ ጥናት አካሂደዋል።

የአሮምኛ ቋንቋ በማደጉ እና እጅግ አስፈላጊ በመሆኑ ምክንያት እንደ አማርኛው ሁሉ በ ላፕቶፕ በግዕዝ ፊደል ተቀርቦ ለወደፊቱ ገበያ ላይ እንደሚውል ከፈረንሳይ ኩባንያዎች ጋራ ሆነው ላፕቶፕን ያዘጋጁት ወሮ ገነት አየለ አብስረውኛል። እንዲያውም የላፕቶፕ ፋብሪካ በባህርዳር ከተማ እየተተከለ መሆኑንም ሹክ ብለውኛል። ይህ ለአሮምኛ እና አማርኛ ቋንቋዎች ደስ የሚል ዜና ነው።

ለእኛ ለአሁኑ ዘመን ሰዎች አዲስ ነገር ይመስለናል እንጂ ለአሮም አባቶቻችን በኢትዮጵያ ፊደላት መጻፍ አዲስ እንግዳ ጉዳይ አይደለም። በቅርቡ በደርግ ዘመን እንኳን በሪሳ የሚል ጋዜጣ ነበር። ከ ዛሬ 120 ዐመታት በፊት ቄስ አናሲሞስ ነሲብ ሙሉውን ቅዱስ መፅሃፍ ከአራት ዘፍጥረት እስከ ራዕዩ የሦስት ከትበውበት ነበር። ከዛሬ 200 ዐመት በፊትም እንደጻፉበት የሚያሳይ ሰነድ በ ቀጣፊው ጆግራፊ ላጠና ነው ብሎ መጥቶ ብርቅዬውን መፅሃፈ ሄኖክን ይዞ በኮበለለው በጀምስ በሩስ እጅ ተገኝቷል። በመጀመሪያ በአሮምው ተወላጅ በታላቁ ፓስተር በ አኔሲሞስ ነሲብ በግዝ ፊደላት ከተተረጎመው መፅሀፍ ቅዱስ ለናሙና ያህል ሁለት ገዎች ከእዚህ ፅሁፍ ግርጌ አስፍሬሎታለሁ።

ቀደም ሲል በግዕዝ ፊደላት በአሮምኛ ስለተጻፉት ሰነዶች ሁሉ ጠቅለል አድርጎ ለመናገር፣1ኛ. ከ16ተኛው ክፍለ ዘመን በፊት የተከተበ ቅዱስ ቁርአን በሀረር ይገኛል። 2ኛ. በ1845 ከአፄ ቴዎድሮስ ዘመን በፊት የመፅሀፍ ቅዱስ ወንጌላት በከፊል የተጻፉበት 3ኛ. እላይ አንደጠቀስኩት ከ120 አመታት በፊት በአሮምው ሊቅ በቅዱስ አኔሲሞስ ነሲብ (አባገመችስ) ሙሉው መፅሃፍ ቅዱስ በአፋን አሮም የተተረጎመበት 4ኛ. በ1967 አ.ም. ከ20 በላይ በሆኑ በተለያዩ ብሄርና ብሄረሰቦች ቋንቋ የመሬት አዋጅን ፈትፍቶና ቁልጭ አድርጎ የተገለፀበት 5ኛ. የኢትዮጵያ የመስረተ ትምህርት ከ30 በላይ ብሄር ብሄረሰቦች ቋንቋዎች በብቃትና በጥራት ይሰጥበት የነበረ 6ኛ. የበሪሳ ታላቅ የአፋን አሮም ጋዜጣ ለዘመናት በበርካታ ቁጥሮች ሲሰራጩበት የነበረ 7ኛ. የቀድሞው የኢትዮጵያ ህዝባዊ ሪፐብሊክ መንግሥት በበርካታ ባብዛኛው ከ 45 ብሄር ብሄረሰቦች በላይ ቋንቋዎች የተገለጡበት 8ኛ. በበርካታ የአስልምና ዝክሮች፣ መንዙማዎች የተጻፉበት እና የተዘከሩበት 9ኛ. በበርካታ የክርስትያን መዝሙራት በአሮምኛና በሌሎች ቋንቋዎች የተገለጡበት 10ኛ. በአፋን አሮምና በሌሎችም ከረጅም ዘመናት በፊት የመዝገብ ቃላት የተደራጀበት ናቸው። እንኳን ዛሬ ዳብሮ በኮምፒተር ሳይንስ ተደግፎ አይደለም ኢትዮጵያውያኑ ፊደላት ገና ድሮ ተፈትነው አሮምኛን ለማስተናገድ እንደሚችሉ ተረጋግጧል። በ ዶክተር አበራ ጥረት በ ዩኒ ኮፍ ዩኒቨርሲቲ ኮድ በ መግባታቸው ጠቀሜታቸው ተገልጾ ዐለምአቀፍ እውቅናን አግኝተዋል።

ከአሮምኛ በተጨማሪ፣ በአሁኑ ጊዜ ግዕዝ በዩኒኮድ ዕውቅና ያገኙትን የቢለን፣ ቤንች፣ ምኢን፣ ሙርሲ፣ ሱሪ፣ ትግረ፣ ትግርኛ፣ አገው፣ አውንጂ፣ አማርኛ፣ ዲዚ፣ ዳውሮ፣ ጉመዝ፣ ጉራጌ፣ ጋም ጎፋ እና ግዕዝ ቋንቋዎች የሚጋሯቸውን ቀለሞችና ሌሎችንም ያስከትባል። ለእዚህም ተግባር የዶ/ር አበራ ሞላ ግዕዝኤዲት ገበያ ላይ ይውላል። አሮምኛን ጨምሮ አሱ ለኢትዮጵያ ቋንቋዎች የፈፀመው ተግባር ሁሉ በሚከተለው የዊኪፒዲያ ሊንክ ማግኘት ይቻላል።

[#ግዕዝና ኦሮሚፋ](https://am.wikipedia.org/wiki/%E1%8A%A3%E1%89%A0%E1%88%AB_%E1%88%9E%E1%88%8B)

የእንግሊዝኛ ወይም የላቲን ፊደላት ተናጋሪው እንደሚናገረው ስለማይገፋ ስፔሊንጉን ለማወቅ የእድሜ ልክ ትግል ይገጥማል። በኢትዮጵያ ቀለማት ግን ሰው እንደሚናገረው ስለሚፀፍ የእስፔሊንግ ስህተት ሊሠራ አይችልም። ስለእዚህም ከላቲን ወይም እንግሊዝኛ ፊደላት ይልቅ እሱን መምረጥ ይገባል። እኛም እንደተጋሩ ወገኖቻችን ብልጥ መሆን ይገባል። እነሱ በኢትዮጵያ ፊደላት እንጂ መቼ በላቲን ይፀፋሉ? ኤርትራውያንስ መቼ የግእዝን ቀለማት አሸቀንጥረው ጣሉአቸው? ከኢትዮጵያ ተገነጠሉ እንጂ መቼ ከፊደላችን ተገነጠሉ? እንዳውም እነሱ ቀደም ሲል በጣልያን ቅኝ ግዛት ተገዝተው ስለነበር በላቲን እንቸክቸከው ቢሉ ጥሩ ሰበብ በሆናቸው ነበር። ከላቲን ይልቅ ኢትዮጵያውያኑ ፊደላት ብዙ ጥቅሞች እንዳላቸው በመገንዘባቸው ግን ፊደሎቻችን ላይ መጭጭ ብለው ይዘዋቸው ሄዱ። የኢትዮጵያ ፊደላት የሰሜን ሰዎች እና የአማራ ብቻ አይሆኑም። ባለፉት 4000 ዓመታት ከሁላችንም አባት ከኢትዮጵያ ጀምሮ በነገሥታት ልጅ ልጆቹ እየተቀረፀና እየተሻሻለ ሲወርድ ሲቀረድ እዚህ የደረሰ ነው። ከቀዳማዊ ምኒልክ ጋር ወደ ኢትዮጵያ የመጡት አጋዘያን መደበኛ ፊደላቱን ኢትዮጵያ ውስጥ አግኝተው ለራሳቸው እንዲመቻቸው አድርገው ሞርደዋቸዋል። አማርኛ ዘመዶቻችንም ለእነሱ አፍ የሚሰማሙ የተወሰኑ ፊደላትን ቀርፀው እውስጣቸው አካተዋል። ስለዚህ ፊደላቱ የአሮሞም ናቸው። በእርግጥም ናቸው እንጂ ባይሆኑም እንኳ ከማናውቃቸው ከባለግዙ ከአውሮፓውያኖቹ ፊደላት ይልቅ የተፈጠርንበት እና የኖርባት የኢትዮጵያ ፊደላት ለኛ ይቀርቡናል።

ከቡር ፕሬዚደንት ለማ መገርሳ ሆይ! በኢትዮጵያዊነት ስሜት እና ፍቅር መንደድን እባርዳር በነበሩ ጊዜ አሳይተውን ነበር። ኢትዮጵያዊነት የኢትዮጵያን ፊደላትንም ይጨምራል። ስለእዚህ ይህን ጉዳይ አተኩረው ያሰቡበት። ከዛሬ 26 ዓመታት በፊት መጫፈቁ ሁሉን ጨምሮ ኦሮሞኛ በኢትዮጵያ ፊደላት እጅግ ብዙ ፅፎታል። በእዚህ አጋጣሚ አንድ ጥያቄ እንዳቀርብ ይፈቀዱልኝና ባለፉት 26 ዓመታት በቁቤ ወይም በላቲን ፊደላት ምን ያህል የረባ መጻፍት ተከትለዋል? ከአሮሞ ሰፊው ህዝብ ውስጥስ ምን ያህሉ ነው በቁቤ የሚፀፍና የሚያነብ? ነው ወይንስ እንዳው ለወጉ ነው ቁቤ ቁቤ የምንለው? እዚህ ላይ ብርሃን የሚረጭ ጥናት ቢኖር እንዴት ሽጋ ነበር። ለማንኛውም ቁጥራቸው በዛም እነሰም ቁቤ የሚችሉ ሰዎች በግለሰብ ደረጃ አሁንም በቁቤ እንዳይገለገሉ የሚያግዳቸው የለም። ርስበርሳቸውም ሆነ ለየብቻቸው በቁቤ መጠቀማቸውን ሊቀጥሉ ይችላሉ። በሃገር ደረጃ ግን ከላቲን ይልቅ ግዕዝ በጣም በርካታ ጥቅም ስለአለው ነው አሮሞኛ ሁለተኛ የፌዴራል ቋንቋ ሆኖ በግእዝ ፊደላት ይጻፍ ብዬ የምመክረው። ኢትዮጵያዊው ፊደል በሀገር ደረጃ ፀድቆ ከተገበረ ከመዋዕል ህፃናት እና ከ አንደኛና ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች ተጀምሮ እስከ ዩኒቨርሲቲ ሊደርስ ይችላል። በእድሜው የገፋውን አዛውንት ሳያስጨንቁ በህፃናቱ ቢጀመር ከ 20 ዓመታት በኋላ ለመጪው ትውልድ ይዳረሳል። ይህን ጉዳይ ለመተግበር ደሞ ለአርስዎና ለሃገር አስተዳደር ባልደረቦች ለወደፊቱ የኢትዮጵያ ህዝብ እሽታ እና ትብብር ያሻችኋል። ይህ በቶሎ የሚፈፀም ነገር ስላልሆነ ለጊዜው ቅዱሱ ሃሳቡ ይንሸራሸር።

ደብዳቤዬን ለመደምደም፣ የአሮሞኛ ተናጋሪ ሕዝብ ቁጥር በጣም በርካታ ስለሆነ ካናዳ ውስጥ እንግሊዝኛንና ፈረንሳይኛን የሥራ ቋንቋዎች አድርገው እንደሚሠሩባቸው ሁሉ በኢትዮጵያ ውስጥም ከአማርኛ ጎን ለጎን አሮሞኛ በኢትዮጵያውያኑ ፊደላት እየተከተበ የፌዴራሉ መንግሥት የሥራ ቋንቋ እንዲሆን ሊተጋበት ይገባል። ከእዚህም በተጨማሪ፣ ጥቅሙ በተጨማሪም እየተመዘነ፣ አዋጭነቱ በሳይንሳዊ መንገድ እየተረጋገጠ፣ አማርኛን እንደ ሁለተኛ ቋንቋቸው በተቀበሉ እንደ ደቡብ ክልል ባሉ ሕዝቦች ላይ ጭነት አለመሆኑም እየተጣራ በጥንቃቄ ሊመከርበት ግድ ይላል። አሮሞ ያልሆኑ የ አሮሞ ቋንቋ ተናጋሪዎች እና ሌሎችም አያሌ ኢትዮጵያውያን በአሁኑ ሰዐት አሮሞኛን መማር ይፈልጋሉ። ዳሩ ግን በባለግዱ ፊደል በላቲን ተማሩ ከምንላቸው ይልቅ ሁሉም በሚያውቁት በኢትዮጵያ ፊደላት እንዲማሩ ብናመቻችላቸው በቀላሉ ሊቀስሙት ይችላሉ። በግድ በላቲኑ ተማሩ ካልናቸው ግን፣ “ጊዜና ገንዘብ ከሚያባክነው ከላቲኑ ፊደል ይልቅ ቆጣቢ፣ ቀልጣፋና ምቹ በሆነውና በምናውቀው ባገራችን ፊደል እንጽፋለን” ቢሉ ይህ አቋማቸው በቀላሉ የሚታይ አይደለም። ከቡር ፕሬዚደንት ለማ መገርሳ ሆይ! እርስዎ አንደሚገነዘቡት፣ በባዕዳን ፊደል የሚጽፉ አፍሪካውያን በአዎርፓውያን ቅኝ ገገጦች ሲገዙ የነበሩና ራሳቸው የፈለሰፏቸው የፊደላት አማራጭ ያልነበራቸው ሕዝቦች ናቸው። እኛ በጀግኖች አባቶቻችንና እና እናቶቻችን ደም እና አጥንት ነፃነታችን ተከብሮልን የኖርንና አኩሪ ቅርስ የሆነ የራሳችን ፊደል ያለን ሕዝቦች ቅኝ እንደተገዙትና እንደተቀረዱት ያልታደሉ ሰዎች እድንሆን አይገባም። በእዚህ እና እላይ በተዘረዘሩት የአመክንዮ ምክንያቶች፣ እንዲሁም ስለክብራችን እና ማንነታችን ሲባል እርስዎና የአስተዳደር ባልደረቦችም ይህን የተቀደሰ ጉዳይ ትጉበት። ከዚያም ውጤቱ ለህዝባችን ልብ የሚያኮራ እና ለኑሮም የሚበጅ ይሆናል።

በአፄ ምኒልክ ዘመን መንግሥት በአሮሞው ፓስተር አኔሲሞስ ነሲብ በግዕዝ ፊደላት መጫፈቁ ቁልቁሉ ተብሎ ከተተረጎመው የአሮሞኛ ቅዱስ መፅሐፍ ውስጥ የወሰድኳቸውን ሁለት ገጾች ከዚህ በታች አስፍራለዎታለሁ። የዛሬ 120 እንኳን ቅዱሥስ መፅሐፍን የሚያህል በራሳችን ፊደላት መጻፍ ከቻልን ቀና ልባና፣ በራስ ፊደል ኩራት እና ፍላጎት ከአለን አሁንም በ ዘመነ-ኮምፒተር በቀላሉ አሮሞኛን ግዕዝ በሚባለው ኢትዮጵያዊ ፊደል ያለችግር መከተብ እንችላለን።

መጨረሻ : ቁልቁሎ ::

እንስ :

መጨረሻ : ከኩ : ሞፈፒፍ : ከኩ : ሃፍ ::

እፋን : እርሞት ::

ሃኬ :

እፋን ሞስ : ነሱ : በ :

ገሞላ : በፍ : እርሞ ::

በፍ : እንግልገ : መንገፍ : ሎንገን : ከገጅፍ : ወልገን : ከርሱጋፍ : ሞገገፍ :
ከልግገን : ከሰ : ከገጅፍ : መጠገን : ገንገ : ከፊገገን : መጠገንፍ :
ወን : በገገገፍ :

ሲረ : አ.መሀ።

ቦ ቀ ና : ፩

ሐ: ጀልቀብት : ዋቀሮ : ዋዎቫ : ለላ : ኡሚ ::
 ሀ: ለቆትብ : ኦፕጂቫ : ጸዋ : ቱራ :: ጸገንብ :
 ለቤ : ጸረ : ቱራ :: ሐፋሪ : ዋቀሮጸብ : ብሳገረ : አ
 ገበለላህ : ቱራ ::
 ለ: ዋቀሮብ : ጀጂ : አቫጂ : ሀወተሁ : አቫገብ :
 ተሄ ::
 ለ: ዋቀሮብ : አርጌ : አቫጂ : ኃሪ : አገ : ተሄ ::
 ዋቀሮብ : አፋቫ : ጸገን : ወልቲ : ገርገርባሴ ::
 ለ: ዋቀሮብ : አቫጂ : ገሃ : ጀጂ : ዋዎ : ጸገን
 ቻገብ : ሀልገን : ጀጂ : ገልገለብ : ተሄ : ገመብ : ተ
 ሄ : ገሃ : ጀራ ::
 ለ: ዋቀሮብ : ጀጂ : በንገን : ሀወተሁ : ብሳገ
 ተ : ጸገት :: ብሳገቫ : ብሳገ : ጸገትብ : ሀሀፈ ::
 ለ: ዋቀሮብ : በንገ : ጸጂ : በንገ : ጀጂ : በን
 ገ : አራን : በንጂራ : ብሳገተ : ጸገትብ : ሀረ : አ
 ገቤመብ : ተሄ ::
 ለ: ዋቀሮብ : በንገተ : ዋቀ : ጀጂ : ዋዎ : ገል
 ገለብ : ተሄ : ገመብ : ተሄ : ገሃ : ለመፋ ::
 ለ: ዋቀሮብ : ጀጂ :: ዋቀ : ጀጂ : በንጂራ : ብ
 ሳገቲ : አጂ : ተገት : ወልተቀበመ : አጂ : ጸገን :
 ሀሙላህተ :: አገቤመብ : ተሄ ::
 ለ: ዋቀሮብ : አሳገን : ለላ : ጀጂ : ዋዎ :: በን
 ወልተቀበመ : ብሳገገብ : ገላ : ጀጂ :: ዋቀሮብ : አ
 ጂ : ቡን : ኃሪ : አገ : ተሄ : አርጌ ::
 ለ: ዋቀሮብ : ጀጂ :: ለቫገ : መርጋቫ : ብቅላ :
 ሀገብ : ቡገ : በንገቤ : መገ : አጂ : ጸገትብ : አገ :
 ቀዎሳት : አጂ : በንገጅቱ : ሰገንገ : አገ : ከብ : በ
 ንጂረ : ለላረት :: አገቤመብ : ተሄ ::
 ለ: ለቫትብ : መርጋቫ : ብቅላ : ገብ : አገ : ቀዎ
 ሳት : ቡገ : በንገቤ : መገ : አጂ : ጸገትብ : ሰገን
 ገ : አገ : ከብ : በንጂረ : አገ : ቀዎሳት :: ዋቀሮ
 ብ : አጂ : ቡን : ኃሪ : አገ : ተሄ : አርጌ ::
 ለ: ገልገለብ : ተሄ : ገመብ : ተሄ : ገሃ : ሰገፋ ::
 ለ: ዋቀሮብ : ጀጂ : አቫጂ : ሀወተሁ : በንገ :
 ዋቀት : ገሃጂቫ : ሀልገን : ጸገት : ገርገርባሴ።

ምልክታቫብ : ሀወተሁ : በራቫብ : ገሃጂቫ : ወግ
 ታቫብ ::
 ለ: በንገ : ዋቀትብ : አብሰጂቫ : ሀወተሁ : ለ
 ላረት : አብሰጂቫ :: አገቤመብ : ተሄ ::
 ለ: ዋቀሮብ : አፋ : ገርገገ : ለመ : ጸጂ : አ
 ጂ : ገሃን : አቫጂ : ገሃ : ሀሞአቫ : አጂ : ዋገንብ :
 አቫጂ : ሀልገን : ሀሞአቫ :: ኡርጀትብ : ጸጂ ::
 ለ: ዋቀሮብ : በንገ : ዋቀት : አሳገን : ገቤ : ለላ
 ረት : ሀአብሰቫ ::
 ለ: ገሃጂቫ : ሀልገንብ : ሀሞአቫ : አፋቫ : ጸ
 ገቤ : ጸገትብ : ገርገገ : ሀገብቫ :: ዋቀሮብ : አጂ :
 ቡን : ኃሪ : አገ : ተሄ : አርጌ ::
 ለ: ገልገለብ : ተሄ : ገመብ : ተሄ : ገሃ : አር
 ፋፋ ::
 ለ: ዋቀሮብ : ጀጂ :: ብሳገቲ : መጽቃ : ሀገብ :
 ለብ : ጀራታ : በንቀብ : አላገንብ : ለላረት : በንገ :
 ዋቀ : ጀጂ : ሀበለላህ ::
 ለ: ዋቀሮብ : ቁርጠሚ : ገርገገገ : ኡሚ ::
 በንገመጽቫብ : ለብ : ጀራታ : በንቀብ : ሀገገገገ :
 ብሳገቲ : በንገቫ : አገ : ቀዎ : ቀዎሳት :: አላገ :
 በለላህብ : ሀገገገገ : አገ : ቀዎሳት :: ዋቀሮብ : አ
 ጂ : ቡን : ኃሪ : አገ : ተሄ : አርጌ ::
 ለ: ዋቀሮብ : አሳገን : አብሰቫ : አገ : አቱጀጂ ::
 ገሃጂ : ገሃገገገገ : ብሳገን : ገላገን : ገታ :: አላገገን :
 ለላረት : ሀገገገገ ::
 ለ: ገልገለብ : ተሄ : ገመብ : ተሄ : ገሃ : በፋፋ ::
 ለ: ዋቀሮብ : ጀጂ :: ለቫገ : ለቫገ : ጀራታ : ሀ
 ገብ : አገ : ቀዎ : ቀዎሳት :: ሀገ : ሙጽቃብ : ብ
 ገብ : ሄገገገገ : አገ : ቀዎ : ቀዎሳት :: አገቤመብ :
 ተሄ ::
 ለ: ዋቀሮብ : ብገን : ሄገን : ጸጂ : አገ : ቀ
 ዎሳት : ሀገብ : አገ : ቀዎሳት : ሙጽቃ : ለፋብ :
 ሀገገገገ : አገ : ቀዎሳት :: ዋቀሮብ : ቡን : አርጌ :
 ኃሪ : አገ : ተሄ ::
 ለ: ዋቀሮብ : ጀጂ :: ገታ : ገመገላ-ገመገ : ብፋ
 ከገት : አገ : ፈኪንገገት :: ቁርጠሚ : ገላገን :